

Dichters priegelen met vertaalpuzzels

'Poets translate poets'

Columns - 30 augustus 2012 - Auteur: Bianca Boer

De mussen vallen van het dak, is een uitdrukking die ze in Duitsland niet kennen. Toch deden ze dat wel, die mussen. Om precies te zijn, ze vielen van het Museum für Westfälische Literatur in Oelde. In het weekend van 17-19 augustus 2012. Daar vertaalden vier Nederlandse en vier Duitse dichters elkaars werk.

Het museum is gevestigd in een prachtige oude boerderij met bijgebouwen en een boomgaard. De Nederlandstalige dichters Menno Wigman, Els Moors, Tsead Bruinja en ik waren in Oelde op uitnodiging van de Duitse dichters Ellen Widmaier, Thomas Kade, Ralf Thenior en Katharina Bauer. Katharina Bauer en ik werkten samen. Alle dichters vertaalden in duo's 15 gedichten van elkaar. We vonden een picknicktafel tussen de appelbomen en gingen aan het werk.

Een

Zo precies mogelijk proberen te verwoorden wat je met een vers bedoelt, daar begint het mee. Afstemmen of we dezelfde kast bedoelen als in het gedicht een dressoir voorkomt.

op het dressoir staat een bok

'En die bok, bedoel je daar een dier of is het een ander woord voor schraag?' vroeg Katharina.

'Een mannetjesgeit.' antwoordde ik.

We maakten er dit van:

auf der Anrichte steht ein Bock

Twee

Hoe vertaal je 'rouwcentrum' in het Duits als zoiets niet bestaat?

op de zolder van het rouwcentrum liggen

dozen vol laatste herinneringen

nabestaanden weten van niets

'Waar nemen jullie dan afscheid van je overledenen?' vroeg ik.

Katharina zei: 'Tijdens de dienst in de kerk. Of vlak voor het ter aarde bestellen, in een zaaltje op de begraafplaats.'

'En kan je ze daar nog zien, als je dat wilt?'

'Als iemand overleden is, dan is de kist gesloten. Kijken is niet gebruikelijk.'

Ik wist dat allemaal niet. 'Waar worden de doden dan bewaard?' vroeg ik.

'Bij de begrafenisondernemer.'

Dus kozen we *der Bestatter, de begrafenisondernemer*, omdat het ons het meest logisch leek dat die een zolder heeft.

*auf dem Dachboden des Bestatters liegen
Kisten voll letzter Erinnerungen
Hinterbliebene wissen von nichts*

Drie

In een van Katharina's gedichten staan de verzen:

*Es ist nichts was die Nacht
Bis zum tiefsten Punkt führt
Oder am Morgen über den Wiesen
Das kälteste Grün verschüttet*

Verschüttet is in het Nederlands, morsen of knoeien. In eerste instantie kozen we voor *morsen*. Toch werd het uiteindelijk *knoeit*. Vanwege het ritme en de binnenrijm van *kälteste Grün verschüttet*.

*Er is niets wat de nacht
Tot haar diepste punt leidt
Of 's morgens over de weilanden
Het koudste groen knoeit*

Vier

De titel van een van mijn gedichten is:

Tand destijds

Waarbij het weglaten van de spatie tussen *des* en *tijds* een dichterlijke vrijheid is die een nieuw woord oplevert.

Katharina vertaalde dit na overleg met:

Zahn derzeit

Technisch gesproken blijft de woordgrap bestaan, want ook tussen *der* en *Zeit* staat geen spatie en *derzeit* is een normaal Duits woord. Alleen de betekenis wijzigt volkomen omdat *derzeit* in het Duits *nu* betekent, en *destijds* een ander woord is voor *vroeger*.

Ik besloot dat *vroeger* of *nu* niet uitmaakt en was blij met de vondst.

Er was een moment dat ik niet meer wist welke taal ik zelf sprak. Ik droomde in het Duits, at in het Engels, hoorde de Vlaamse tongval van Els en vergeleek Gronings met Fries. In mijn eigen taal moest ik zoeken naar woorden.

Vijf

Zo doken er Babylonische spraakverwarringen op bij alle duo's. Bij ons was dat in de volgende verzen van Katharina:

ich habe dir nicht gesagt

wie sehr ich mich vor den Einkaufsnetzen fürchte

Dit vertaalde ik uiteraard door:

ik heb je niet gezegd

hoe bang ik ben voor thuiswinkelnetten

Thuiswinkelnetten, wie kent ze niet? Verkoopkanalen op tv waar kwieke huisvrouwen onmisbare elektrische uien-snipperaars aanbieden, of unieke haarklemmen die de hele dag blijven zitten met instructiefilm en een handleiding voor slechts...

Ik las al verder tot ik opkeek en Katharina's gezicht zag. 'Wat zijn *Einkaufsnetzen* dan?' vroeg ik.

'Als je naar de supermarkt bent geweest. Om in te stoppen wat je hebt gekocht,' zei ze.

'Boodschappentassen?'

'Ja.'

Daarna wilde ik alles weten over de angst van dichters voor boodschappentassen. We zaten in de boomgaard. Om ons heen viel af en toe een appel op de grond.

Dat bonkt zo luid dat we telkens verstoord opkeken van ons papier.

Ik dacht aan boodschappentassen vol appels, boodschappentassen vol *mussen die van het dak gevallen waren*.

'Hoe vertaal je dat eigenlijk?'

'Um harte Eier zu legen, so heiß.'

'Echt?'

En we lachten.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/2638/dichters-priegelen-met-vertaalpuzzels>